

การศึกษาขอบข่ายองค์ประกอบและพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือ
ทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

A STUDY ON THE SCOPE OF COMPONENTS AND THE DEVELOPMENT OF
INDICATORS FOR ACADEMIC COOPERATION NETWORK MANAGEMENT
UNDER OFFICE OF THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

กัญญาภัทร เกิดศิริ¹ อรสา จรุงธรรม² และชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์³
Kanyaphat Kerdsiri¹, Orasa Charoontham², and Chanchai Wongsirasawat³

¹⁻³ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹⁻³ Doctor of Education, Educational Administrative Innovation, Valaya Alongkorn Rajabhat
University, Pathum Thani Province
E-mail: kanyaphatkerdsiri@gmail.com

Received:	May 12, 2025
Revised:	September 18, 2025
Accepted:	September 22, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขอบข่ายองค์ประกอบและพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาขอบข่ายขององค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ด้วยแบบบันทึกข้อมูลตามระบบจำแนกประเภท โดยการสังเคราะห์เอกสาร และขั้นตอนที่ 2 พัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยแบบวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ขอบข่ายองค์ประกอบและพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ จำนวน 48 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1. การกำหนดโครงสร้างและจัดผังสมาชิกเครือข่าย จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 2. การกำหนดหลักการและนโยบายของเครือข่าย จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ 3. การกำหนดขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ 4. การวางแผน ดำเนินการ ปฏิบัติงาน และสะท้อนผลการดำเนินงาน การบริหารเครือข่าย จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ 5. การมีส่วนร่วมของสมาชิก จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 6. การสร้างความสัมพันธ์ในเครือข่าย จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ และ 7. การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในเครือข่าย จำนวน 10 ตัวบ่งชี้

คำสำคัญ

ขอบข่ายองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

ABSTRACT

This research aimed to study the scope of components and to develop indicators for academic cooperation network management under the Office of the Primary Educational Service Area. The study used a qualitative research methodology and was conducted in two phases. Phase 1 involved studying the scope and components of academic network administration through document synthesis. Phase 2 focused on developing the indicators for network administration through expert interviews. Data analysis for both phases was conducted using systematic content analysis.

The research findings identified seven components and a total of 48 indicators for administering academic cooperation networks. These included: 1. network structure and member organization, totaling 5 indicators, 2. network principles and policy determination, totaling 8 indicators, 3. defining the scope of academic cooperation, totaling 7 indicators, 4. network administration, including planning, implementation, operation, and performance reflection, totaling 8 indicators, 5. member participation, totaling 5 indicators, 6. network relationship building, totaling 5 indicators, and 7. communication and information technology use within the network, totaling 10 indicators.

Keywords

Scope and Components, Indicators, Management of Academic Collaboration

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยกำลังเผชิญความท้าทายหลากหลาย ทั้งโควิด-19 เทคโนโลยีใหม่ สภาพภูมิอากาศ สังคมสูงวัย และภูมิรัฐศาสตร์ ส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนและส่งเสริมให้ทุกคนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียม โดยไม่ปล่อยให้ผู้ใดถูกทอดทิ้งไว้เบื้องหลังด้านการศึกษามีนโยบายกระจายอำนาจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และใช้ทรัพยากรร่วมเพื่อยกระดับคุณภาพ โดยให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการศึกษาต้องตอบโจทย์เรื่องคุณภาพ โอกาส ความปลอดภัย และประสิทธิภาพ โดยอาศัยเครือข่ายระหว่างโรงเรียน หน่วยงานรัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อช่วยเหลือเด็กทุกกลุ่ม โดยเฉพาะในพื้นที่ด้อยโอกาส ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำและสร้างเครือข่ายด้านวิชาการ เช่น แลกเปลี่ยนครู พัฒนาหลักสูตร และส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) (Office of the Education Council, 2017)

ตามแนวทางการพัฒนาเขตพื้นที่การศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษามีประมาณ 10–15 โรงเรียน โดยพิจารณาจากความสะดวกในการเดินทาง (ไม่เกิน 30 นาที) และเลือกโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์และระบบสื่อสารเป็นศูนย์กลาง เพื่อบริหารงานธุรการ สวัสดิการ วิชาการ การจัดหลักสูตร การพัฒนาสื่อ การวัดผล และการช่วยเหลือโรงเรียนที่ขาดแคลน เช่น การหมุนเวียนหรือจัดหาครูในวิชาที่ขาด (Office of the Basic Education Commission, 2007) และจากรายงานผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า เครือข่ายมีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ความปลอดภัย ป้องกันและติดตามปัญหาเสพติด โอกาส ดึงเด็กนอกระบบกลับมาเรียน และฝึกอาชีพ ประสิทธิภาพ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คุณภาพ เน้นทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหลากหลาย และได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ โรงเรียนประถมขนาดเล็กซึ่งมักประสบปัญหาทรัพยากรจำกัด จำเป็นต้องรวมกลุ่มในรูปแบบเครือข่ายเพื่อยกระดับคุณภาพ (Manoyana, 2013) โดยเครือข่ายที่มีภาวะผู้นำเข้มแข็งและมีภารกิจชัดเจนจะสามารถขับเคลื่อนงานวิชาการและสร้างอิทธิพลทางสังคมได้อย่างมีพลัง (Soikham, 2018) อย่างไรก็ตาม บางเครือข่ายยังขาดความร่วมมือและประสบปัญหาด้านการบริหาร เช่น ขอบเขตภารกิจไม่ชัดเจน ภาวะผู้นำอ่อนแอ และขาดความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อให้เครือข่ายตอบสนองบริบทของแต่ละพื้นที่ได้อย่างแท้จริง (Bryson et al., 2006)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าแม้จะมีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา แต่การวิจัยที่มุ่งเน้นไปที่ “ขอบข่ายองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ” โดยเฉพาะในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีจำนวนไม่มาก ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเชิงการมีส่วนร่วมทั่วไปหรือการบริหารเครือข่ายในมิติอื่น ๆ ส่งผลให้ยังขาดองค์ความรู้ที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาเครือข่ายวิชาการให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังนั้น การทำวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการจึงมีความจำเป็นเพื่อสร้างแนวทางเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญที่เป็นรูปธรรมของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่มีขอบข่ายองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่สำคัญซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญ เพื่อให้การทำงานร่วมกันในเครือข่ายเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุเป้าหมายร่วมกันได้ ดังนั้น ขอบข่ายองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่ชัดเจนจึงมีความจำเป็น เพื่อนำไปสู่การบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ขอบข่ายองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วยอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาขอบข่ายองค์ประกอบและพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาขอบข่ายองค์ประกอบและพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาขอบข่ายขององค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสาร มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ คือ รายงานวิจัย/บทความวิชาการ (ภายในประเทศ) จำนวน 12 เล่ม ตำรา/หนังสือ (ภายในประเทศ) จำนวน 47 เล่ม งานวิจัย (วิทยานิพนธ์ - ภายในประเทศ) จำนวน 56 เรื่อง ตำรา/หนังสือ (ต่างประเทศ) จำนวน 27 เล่ม วารสาร/บทความวิชาการ (ต่างประเทศ) จำนวน 10 ฉบับ และเอกสาร/บทความจากเว็บไซต์ 7 ฉบับ

1.2 ตัวแปรที่ศึกษา คือ ขอบข่ายองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลตามระบบจำแนกประเภท Chantavanich, 2014) โดยจำแนกประเภท (Categories) ของเนื้อหาตามขอบข่ายขององค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสืบค้นและรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสาร ทฤษฎี แผนปฏิบัติการ แผนพัฒนาการศึกษา รายงานการประเมินตนเอง และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษารวมถึงเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายขององค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบวิเคราะห์เนื้อหาแบบ (Chantavanich, 2014) ที่มุ่งวิเคราะห์ว่า เนื้อหาสาระของขอบข่ายขององค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ มีองค์ประกอบอะไรบ้าง และมีความสัมพันธ์กันอย่างไร นำไปสู่การกำหนดตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

จากการวิจัยขั้นตอนที่ 1 ศึกษาขอบข่ายขององค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสาร แล้วก็นำขอบข่ายองค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ที่ได้จัดข้อมูลแล้ว นำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันขอบข่ายขององค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วยอะไรบ้าง และเป็นประเด็นที่เหมาะสม

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญที่ให้การสัมภาษณ์ ได้มาจากการใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจากผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศหรือประสบความสำเร็จด้านการบริหารสถานศึกษา 2) เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนที่สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง 3) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือ เคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่มีการบริหารโรงเรียนประสบผลสำเร็จ เช่น ผ่านการประเมินภายนอกรอบสาม ได้ผลการประเมินระดับดีและดีมาก หรือได้รับรางวัลของสถานศึกษาระดับประเทศ หรือเทียบเท่า

2.2 ตัวแปรที่ศึกษา คือ ขอบข่ายองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Chantavanich, 2014) เป็นหลักในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็นตามขอบข่ายขององค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใช้เป็นประเด็นสัมภาษณ์แบบตรวจสอบรายการ (Check-list) และความคิดเห็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questions)

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Individual Interview) และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – Dependent Interview) เกี่ยวกับขอบข่ายขององค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บันทึกเทปไว้ด้วยทุกครั้ง และเมื่อสัมภาษณ์เสร็จ นำมาสรุปทันที ก่อนที่จะสัมภาษณ์คนต่อไป

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบวิเคราะห์เนื้อหา ระบบ (Chantavanich, 2014) เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสาระของขอบข่ายขององค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ จากการสัมภาษณ์บุคคลที่กำหนดว่าขอบข่ายขององค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ มีองค์ประกอบอะไรบ้าง มีความสัมพันธ์อย่างไรในแต่ละองค์ประกอบนำไปสู่การกำหนดตัวบ่งชี้

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาขอบข่ายองค์ประกอบและพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาขอบข่ายองค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสาร

ผลการศึกษาขอบข่ายองค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสาร จากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ดังนี้

ขอข่ายองค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ จำนวน 48 ตัวบ่งชี้ มีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดโครงสร้างและจัดผังสมาชิกเครือข่าย หมายถึง การรวบรวมข้อมูลสมาชิกและองค์กรที่เกี่ยวข้อง กำหนดบทบาทและหน้าที่อย่างชัดเจนเพื่อลดการทำงานซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพ ใช้ทีมงานเป็นโครงสร้างพื้นฐานหลัก เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียนและประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ซึ่งการจัดโครงสร้างจะประกอบด้วยผู้บริหารหน่วยงาน หัวหน้าฝ่าย/งาน เจ้าหน้าที่ สายบังคับบัญชา บุคคลภายนอก ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นสายสนับสนุน และสายประสานงาน ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1.1 การจัดโครงสร้างและผังสมาชิกเครือข่ายชัดเจน 1.2 การรวบรวมข้อมูลสมาชิกและองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ 1.3 การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกเครือข่ายอย่างชัดเจน 1.4 การใช้สมาชิกเป็นทีมงานของโครงสร้างพื้นฐานหลัก 1.5 การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียน 1.6 การประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

2. การกำหนดหลักการและนโยบายของเครือข่าย หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อให้ทุกฝ่ายมีเป้าหมายชัดเจน รวมถึงการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้แผนปฏิบัติการเหมาะสมและครอบคลุมร่วมกันเพื่อสร้างเครือข่ายการประกันคุณภาพ และขอการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก การพัฒนานโยบายด้านวิชาการ บุคลากร และการใช้ทรัพยากรร่วมกันเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ การธำรงรักษาเครือข่ายและการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ช่วยให้เครือข่ายยั่งยืนและต่อเนื่อง การกำหนดนโยบายและการประเมินผลอย่างต่อเนื่องช่วยให้การบริหารเครือข่ายมีระบบและประสิทธิภาพมากขึ้น ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนร่วมกัน 2.2 การระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษา 2.3 การกำหนดแผนปฏิบัติการเหมาะสมและครอบคลุม 2.4 การพัฒนานโยบายด้านวิชาการ บุคลากร และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน 2.5 การธำรงรักษาเครือข่ายให้มีความยั่งยืนและต่อเนื่อง 2.6 การร่วมกันสร้างเครือข่ายการประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบ 2.7 การขอรับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกเครือข่าย 2.8 การสนับสนุนผู้นำรุ่นใหม่พัฒนาเครือข่ายให้ยั่งยืนและต่อเนื่อง

3. ขอข่ายความร่วมมือทางวิชาการ หมายถึง การกำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การพัฒนาและนำหลักสูตรไปใช้ การจัดหาและเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน การนิเทศการสอน การวัดและประเมินผล รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ของครู โดยมีการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาการวัดและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และการพัฒนาระบบการนิเทศภายใน ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 3.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ 3.2 การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้มีการพัฒนารูปแบบ

การสอนที่หลากหลาย 3.3 การพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของสถานศึกษา 3.4 การพัฒนาการวัดและประเมินผลการศึกษาด้วยเทคนิคและเครื่องมือที่ทันสมัยและหลากหลาย 3.5 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา 3.6 การพัฒนาระบบการนิเทศภายในให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

4. การวางแผน ดำเนินการ และปฏิบัติงานการบริหารเครือข่าย หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานให้สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการ และนโยบายของเครือข่ายโรงเรียน จากนั้นวางแผนจัดทำโครงการและกิจกรรมที่ตรงตามวัตถุประสงค์ สร้างนวัตกรรมใหม่ และดำเนินการให้สำเร็จจริง รวมถึงการสร้างพันธมิตรถึงความจำเป็นของการรวมกันเป็นเครือข่าย การจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การดำเนินการตามแผน การนิเทศ ติดตาม ผลการรายงานผล ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 4.1 การสร้างความตระหนักในการรวมกันของเครือข่าย 4.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการและนโยบายของเครือข่าย 4.3 วางแผนจัดทำโครงการและกิจกรรมที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของเครือข่าย 4.4 การสร้างนวัตกรรมใหม่นำไปสู่การดำเนินการให้สำเร็จ 4.5 จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการในการบริหารเครือข่าย 4.6 ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของเครือข่าย 4.7 นิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานของเครือข่าย 4.8 การรายงานผลการดำเนินงานของเครือข่าย

5. การมีส่วนร่วมของสมาชิกและการสร้างความสัมพันธ์ในเครือข่าย หมายถึง การสร้างบรรยากาศที่ไว้วางใจกัน เปิดใจรับฟังความคิดเห็น เพื่อเสริมสร้างความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกัน การแลกเปลี่ยนข้อมูล การทำงานเป็นทีม และการจัดกิจกรรมร่วมกันช่วยเพิ่มความเข้าใจและความร่วมมือ กระบวนการนี้เน้นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ การติดตาม การประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา ซึ่งจะช่วยให้เครือข่ายเติบโตอย่างยั่งยืน ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 5.1 สร้างบรรยากาศที่ไว้วางใจกันของเครือข่าย 5.2 การรักษาสัมพันธภาพที่ดีของเครือข่าย 5.3 การเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่าย 5.4 การตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย 5.5 การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ภายในเครือข่าย 5.6 การทำงานเป็นทีมของเครือข่าย 5.7 การจัดกิจกรรมร่วมกันเพิ่มความเข้าใจและความร่วมมือภายในเครือข่าย 5.8 มีการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายร่วมกัน 5.9 การมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของเครือข่าย

6. การจัดการสื่อสารในเครือข่าย หมายถึง การใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ อีเมล เว็บไซต์ และเว็บบอร์ด รวมถึงการจัดประชุมและส่งข้อมูลอย่างชัดเจน เพื่อเชื่อมโยงสมาชิกและสร้างความเข้าใจร่วมกัน การสื่อสารเป็นทั้งทางการและไม่เป็นทางการผ่านการพบปะ การประชุม และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ กำหนดสาระที่ต้องการสื่อสาร ตรงประเด็น กระชับและเข้าใจง่าย ดำเนินการติดต่อสื่อสาร โดยเน้นการสื่อสารสองทาง กำหนดผู้รับผิดชอบการสื่อสารในเครือข่าย เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม รักษาสัมพันธภาพที่ดี และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเครือข่ายโรงเรียน ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 6.1 การใช้ช่องทางการสื่อสารของเครือข่ายที่หลากหลาย เช่น โทรศัพท์ อีเมล เว็บไซต์ และเว็บบอร์ด เป็นต้น 6.2 การกำหนดวาระการประชุม จัดการประชุม มีมติร่วมกันของเครือข่าย และส่งรายงานการประชุมอย่างชัดเจน 6.3 การสื่อสารเครือข่ายผ่านการพบปะ การประชุม และสื่อ

อิเล็กทรอนิกส์ 6.4 การกำหนดสาระที่ต้องการสื่อสาร ตรงประเด็น กระชับและเข้าใจง่าย
6.5 การดำเนินการติดต่อสื่อสารของเครือข่าย โดยเน้นการสื่อสารสองทาง 6.6 การกำหนด
ผู้รับผิดชอบการสื่อสารในเครือข่าย 6.7 มีการใช้เว็บไซต์และเว็บบอร์ดในการแลกเปลี่ยนข้อมูล
ของเครือข่าย

7. การใช้เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศในการบริหารเครือข่าย หมายถึง การนำ
เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ โดยใช้
เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การจัดการการเรียนรู้ออนไลน์ การใช้เว็บไซต์และเว็บบอร์ดในการสื่อสาร
และแลกเปลี่ยนข้อมูล รวมถึงการประชาสัมพันธ์ผลงานของเครือข่าย การจัดระบบสารสนเทศ
ช่วยรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้ข้อมูลเข้าถึงได้ง่าย การนำเทคโนโลยีมาใช้
ในการบริหารและการจัดการความรู้ช่วยเพิ่มความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ และ
พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและอุปกรณ์ที่ทันสมัย ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนสะดวกและ
มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตัวอย่าง ประกอบด้วย 7.1 นำเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศมาช่วยเพิ่ม
ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ 7.2 ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการบริหาร
จัดการและการจัดการเรียนรู้ 7.3 การประชาสัมพันธ์ผลงานของเครือข่าย 7.4 การจัดระบบ
สารสนเทศของเครือข่ายให้สะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูล 7.5 ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน
และเครือข่ายในการพัฒนาผู้เรียน 7.6 จัดทำระบบฐานข้อมูลเครือข่าย

ขั้นตอนที่ 2 ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 5 คน จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า
ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ควรปรับปรุงประกอบให้ชัดเจนและปฏิบัติ
ได้จริง โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1. ขอบข่ายองค์ประกอบ ปรับจากเดิม 7 องค์ประกอบ 54 ตัวบ่งชี้
ให้เหมาะสมด้วยการรวม แยก และจัดลำดับใหม่ 2. นิยามเชิงปฏิบัติการ ปรับถ้อยคำให้สื่อความหมาย
ตรงประเด็นและครบถ้วน 3. ตัวบ่งชี้ ปรับคำให้สอดคล้องกับนิยาม และเรียงลำดับความสำคัญ
สรุปผลการพัฒนาได้ 7 องค์ประกอบ 48 ตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนและใช้งานได้จริง มีรายละเอียด
ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ขอบข่ายองค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
1. การกำหนดโครงสร้างและจัดผังสมาชิกเครือข่าย	การรวบรวมข้อมูลสมาชิกและองค์กรที่เกี่ยวข้อง กำหนดบทบาทและหน้าที่อย่างชัดเจนเพื่อลดการทำงานซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพ ใช้ทีมงานเป็นโครงสร้างพื้นฐานหลัก เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียน และประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ซึ่งการจัดโครงสร้างจะประกอบด้วยผู้บริหาร หน่วยงาน หัวหน้าฝ่าย/งาน เจ้าหน้าที่สายบังคับบัญชา บุคคลภายนอก ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นสายสนับสนุน และสายประสานงาน	1.1 การจัดโครงสร้างและผังสมาชิกเครือข่ายชัดเจน 1.2 การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกเครือข่ายอย่างชัดเจน 1.3 การให้สมาชิกเป็นทีมงานของโครงสร้างพื้นฐานหลัก 1.4 การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียน 1.5 การประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง
2. การกำหนดหลักการและนโยบายของเครือข่าย	การกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อให้ทุกฝ่ายมีเป้าหมายชัดเจน รวมถึงการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้แผนปฏิบัติการเหมาะสมและครอบคลุม ร่วมกันเพื่อสร้างเครือข่าย การประกันคุณภาพภายใน และขอการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก การพัฒนานโยบายด้านวิชาการ บุคลากร และการใช้ทรัพยากรร่วมกันเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ การธำรงรักษาเครือข่ายและการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ช่วยให้เครือข่ายความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง การกำหนดนโยบายและการประเมินผลอย่างต่อเนื่องช่วยให้การบริหารเครือข่ายมีระบบและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.1 การพัฒนานโยบายด้านการบริหารงานวิชาการ 2.2 การกำหนดแผนปฏิบัติการเหมาะสมและครอบคลุม 2.3 การกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนร่วมกัน 2.4 การร่วมกันสร้างเครือข่ายการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ 2.5 การธำรงรักษาเครือข่ายให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน อย่างต่อเนื่อง 2.6 การขอรับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกเครือข่าย 2.7 การสนับสนุนผู้นำรุ่นใหม่ให้มีการพัฒนาเครือข่ายอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 2.8 การระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. การกำหนดขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ	ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ หมายถึง การกำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การพัฒนาและนำหลักสูตรไปใช้ การจัดหาและเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน การนิเทศการสอน การวัดและประเมินผล	3.1 การวางแผนงานด้านวิชาการ 3.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ 3.3 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐาน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขอบข่ายองค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
	รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ของครู โดยมีการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาการวัดและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และ การพัฒนาระบบการนิเทศภายใน	ทางการศึกษา 3.4 การพัฒนาระบบการนิเทศภายในให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา 3.5 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ให้มีการพัฒนารูปแบบการสอนที่หลากหลาย 3.6 การพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของสถานศึกษา 3.7 การพัฒนาการวัดและประเมินผลการศึกษาด้วยเทคนิคและเครื่องมือที่ทันสมัยและหลากหลาย
4. การวางแผน ดำเนินการ ปฏิบัติงาน และสะท้อนผลการ ดำเนินงาน การบริหาร เครือข่าย	การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานให้สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการ และนโยบายของเครือข่ายโรงเรียน จากนั้นวางแผนจัดทำโครงการและกิจกรรมที่ตรงตามวัตถุประสงค์ สร้างนวัตกรรมใหม่ และดำเนินการให้สำเร็จจริง รวมถึงการสร้างความร่วมมือกันถึงความจำเป็นของการร่วมมือกันเป็นเครือข่าย การจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การดำเนินการตามแผน การนิเทศติดตามผล สะท้อนผลการดำเนินงาน และการรายงานผล	4.1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ และการสร้างความตระหนักในการร่วมมือกันของเครือข่าย 4.2 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการในการบริหารเครือข่าย 4.3 การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของเครือข่าย 4.4 การกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการ และนโยบายของเครือข่าย พร้อมวางแผนโครงการและกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน 4.5 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่าย 4.6 การอภิปราย สะท้อนผลร่วมกันของเครือข่าย 4.7 การรายงานผลการดำเนินงานของเครือข่าย 4.8 การสร้างนวัตกรรมใหม่นำไปสู่การดำเนินการให้สำเร็จ
5. การมีส่วนร่วมของสมาชิก	กระบวนการที่สมาชิกขององค์กรหรือเครือข่ายมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ การติดตามผล	5.1 การเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่าย 5.2 การตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขอบข่ายองค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
	การประเมินผล และการพัฒนา เพื่อเสริมสร้างความผูกพัน ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม	5.3 การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ภายในเครือข่าย 5.4 การทำงานเป็นทีมของเครือข่าย 5.5 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายร่วมกัน
6. การสร้างความสัมพันธ์ในเครือข่าย	การพัฒนาความร่วมมือผ่านบรรยากาศที่ไว้วางใจ เปิดใจรับฟังความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกภายในเครือข่าย การจัดกิจกรรมร่วมกัน และการทำงานเป็นทีม เพื่อเพิ่มความเข้าใจ เสริมสร้างความผูกพัน และสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายอย่างยั่งยืน	6.1 การมีบรรยากาศภายในเครือข่าย ส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างสมาชิก 6.2 การรักษาสัมพันธภาพที่ดีของเครือข่าย 6.3 การจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก 6.4 การที่สมาชิกในเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกันอย่างเปิดใจ 6.5 ความสัมพันธ์ที่ดีในเครือข่ายมีส่วนช่วยให้เครือข่ายเข้มแข็งและยั่งยืน
7. การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในเครือข่าย	การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในเครือข่าย หมายถึง การใช้ช่องทางสื่อสารที่หลากหลาย ทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศที่ทันสมัย เช่น โทรศัพท์ อีเมล เว็บไซต์ และแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเชื่อมโยงสมาชิกในเครือข่าย ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ และความเข้าใจร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการสื่อสารสองทาง การกำหนดสาระที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และมีผู้รับผิดชอบดูแลด้านการสื่อสาร เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วม พัฒนาการบริหารจัดการ และสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายอย่างยั่งยืน	7.1 เครือข่ายมีการใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น โทรศัพท์ อีเมล เว็บไซต์ และเว็บบอร์ด 7.2 เครือข่ายมีการจัดประชุม วางวาระร่วมกัน และส่งรายงานผลการประชุมอย่างเป็นระบบ 7.3 เครือข่ายมีการสื่อสารผ่านทั้งการพบปะโดยตรงและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 7.4 เครือข่ายมีข้อมูลที่สื่อสารภายในเครือข่ายมีความชัดเจน ตรงประเด็น และเข้าใจง่าย 7.5 เครือข่ายมีการส่งเสริมการสื่อสารแบบสองทางระหว่างสมาชิก 7.6 มีผู้รับผิดชอบด้านการสื่อสารภายในเครือข่ายอย่างชัดเจน 7.7 เครือข่ายมีการใช้เว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวสาร 7.8 เครือข่ายมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขอบข่ายองค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
		7.9 เครือข่ายมีการประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมของเครือข่ายผ่านช่องทางดิจิทัล 7.10 เครือข่ายมีระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศของเครือข่ายเอื้อต่อการจัดเก็บและเข้าถึงข้อมูลอย่างสะดวก

อภิปรายผล

จากศึกษาขอบข่ายองค์ประกอบและพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า การบริหารเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก โดยเริ่มจากการจัดโครงสร้างเครือข่ายที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมตามแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) การกำหนดนโยบายร่วมโดยใช้ความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง ช่วยสร้างเป้าหมายที่ชัดเจนและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง การดำเนินงานควรครอบคลุมทั้งการพัฒนาหลักสูตร สื่อ เทคโนโลยี และระบบประกันคุณภาพ พร้อมวางแผนและติดตามอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายส่งเสริมความรู้สึกรับผิดชอบและความร่วมมือที่ยั่งยืน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและการบริหารเครือข่ายโดยรวม และเมื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ตัวบ่งชี้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา รวมแล้วมี 48 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. การกำหนดโครงสร้างและจัดผังสมาชิกเครือข่าย พบว่า มีจำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1.1 การจัดโครงสร้างและผังสมาชิกเครือข่ายชัดเจน 1.2 กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกเครือข่ายอย่างชัดเจน 1.3 ให้สมาชิกเป็นทีมงานของโครงสร้างพื้นฐานหลัก 1.4 เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียน และ 1.5 ประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยตัวบ่งชี้ที่มุ่งเน้นการกำหนดโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ ของสมาชิก การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และการประสานงานกับองค์กรภายนอกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีการจัดระเบียบและมีเป้าหมายร่วมกัน สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีโครงสร้างที่ชัดเจน บทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้อย่างจำเพาะ การเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในโครงสร้างพื้นฐาน และการประสานงานกับภายนอกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินงานเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Mintzberg (1979) เกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรที่เน้นความชัดเจนของโครงสร้างและการมีส่วนร่วมของบุคลากร และสอดคล้องกับซิงหาทอง (Singhathong, 2020) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผลรวมถึงโครงสร้างของเครือข่ายที่มีความชัดเจน

2. การกำหนดหลักการและนโยบายของเครือข่าย พบว่า มีจำนวน 8 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 2.1 การพัฒนานโยบายด้านการบริหารงานวิชาการ 2.2 การกำหนดแผนปฏิบัติการเหมาะสมและครอบคลุม 2.3 การกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนร่วมกัน 2.4 การร่วมกันสร้างเครือข่ายการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ 2.5 การธำรงรักษาเครือข่ายให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง 2.6 การขอรับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกเครือข่าย 2.7 การสนับสนุนผู้นำรุ่นใหม่ให้มีการพัฒนาเครือข่ายอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 2.8 การระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องสะท้อนถึงการบริหารจัดการเครือข่ายที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการมีนโยบายและแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน การกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน การสร้างระบบการประกันคุณภาพภายใน และการแสวงหาการสนับสนุนจากภายนอก ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเครือข่ายให้บรรลุเป้าหมายและมีความยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Oliver & Ebers (1998) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของนโยบายและแผนในการบริหารจัดการความร่วมมือ และสอดคล้อง González et al. (2020) ยอมรับความตึงเครียดระหว่างเครือข่ายแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ในแวนอนและการทำงานร่วมกัน และการประสานงานเครือข่ายโรงเรียนในแนวตั้งที่ไม่สามารถใช้งานได้เพื่อสนับสนุนและดูแลโรงเรียน

3. การกำหนดขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ พบว่า มีจำนวน 7 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 3.1 การวางแผนงานด้านวิชาการ 3.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ 3.3 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา 3.4 การพัฒนาระบบการนิเทศภายในให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา 3.5 การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้มีการพัฒนารูปแบบการสอนที่หลากหลาย 3.6 การพัฒนา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของสถานศึกษา และ 3.7 การพัฒนาการวัดและประเมินผลการศึกษาด้วยเทคนิคและเครื่องมือที่ทันสมัยและหลากหลาย โดยตัวบ่งชี้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการยกระดับคุณภาพการศึกษาผ่านการทำงานร่วมกัน เน้นถึงประเด็นสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและนิเทศภายใน การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรม และการวัดประเมินผล ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความร่วมมือทางวิชาการในการยกระดับคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ (Office of the Education Council, 2017)

4. การวางแผน ดำเนินการ ปฏิบัติงาน และสะท้อนผลการดำเนินงาน การบริหารเครือข่าย พบว่า มีจำนวน 8 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 4.1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ และการสร้างความตระหนักในการร่วมมือกันของเครือข่าย 4.2 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการในการบริหารเครือข่าย 4.3 การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของเครือข่าย 4.4 การกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการ และนโยบายของเครือข่าย พร้อมวางแผนโครงการและกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน 4.5 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่าย 4.6 การอภิปราย สะท้อนผลร่วมกันของเครือข่าย 4.7 การรายงานผลการดำเนินงานของเครือข่าย 4.8 การสร้างนวัตกรรมใหม่นำไปสู่การดำเนินการให้สำเร็จ โดยตัว

บ่งชี้ ชี้ให้เห็นถึงกระบวนการบริหารจัดการเครือข่ายที่เป็นระบบ ตั้งแต่การสร้าง ความเข้าใจ การวางแผนยุทธศาสตร์ การดำเนินงานตามแผน การนิเทศติดตามประเมินผล การสะท้อนผลร่วมกัน การรายงานผล และการสร้างนวัตกรรม ซึ่งเป็นวงจรการบริหารจัดการที่สำคัญในการพัฒนาเครือข่ายอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับหลักการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ที่ใช้ในการบริหารจัดการคุณภาพ (Deming, 1986) และยังสอดคล้องกับ Marwin and Jaime (2015) ที่ว่าการบริหารการศึกษา ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการศึกษาและเป็นปัจจัยสำคัญในการสืบสานวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถาบันการศึกษา

5. การมีส่วนร่วมของสมาชิก พบว่า มีจำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 5.1 การเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่าย 5.2 การตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย 5.3 การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ภายในเครือข่าย 5.4 การทำงานเป็นทีมของเครือข่าย และ 5.5 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายร่วมกัน โดยตัวบ่งชี้เน้นความสำคัญของการเปิดใจรับฟังความคิดเห็น การตัดสินใจร่วมกัน การแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ การทำงานเป็นทีม และการประสานงานพัฒนาเครือข่ายร่วมกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและความผูกพันของสมาชิกต่อเครือข่าย สอดคล้องกับ Arnstein (1969) ทฤษฎีการมีส่วนร่วมที่เชื่อว่าการมีส่วนร่วมจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับทนนเดช ยงค์กมล (Yongkamon, 2019) กล่าวว่า มีความต้องการเห็นความสำเร็จในสิ่งเดียวกันนั้น ควรให้แต่ละโรงเรียนในเครือข่ายมีการสนับสนุนทางการเรียนการสอนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ตามศักยภาพของการบริหารจัดการของแต่ละโรงเรียน

6. การสร้างความสัมพันธ์ในเครือข่าย พบว่า มีจำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 6.1 การมีบรรยากาศภายในเครือข่ายส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างสมาชิก 6.2 การรักษาสัมพันธภาพที่ดีของเครือข่าย 6.3 การจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก 6.4 การที่สมาชิกในเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกันอย่างเปิดใจ 6.5 ความสัมพันธ์ที่ดีในเครือข่ายมีส่วนช่วยให้เครือข่ายเข้มแข็งและยั่งยืน โดยตัวบ่งชี้ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของบรรยากาศที่ส่งเสริมความไว้วางใจ การรักษาสัมพันธภาพที่ดี การจัดกิจกรรมร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเปิดใจ และผลกระทบของความสัมพันธ์ที่ดีต่อความเข้มแข็งและยั่งยืนของเครือข่าย ซึ่งเป็นปัจจัยทางสังคมที่สำคัญต่อความสำเร็จของความร่วมมือ สอดคล้องกับแนวคิดของ Putnam (2000) เกี่ยวกับทุนทางสังคม (Social Capital) ที่เน้นความสำคัญของความสัมพันธ์และเครือข่ายในการสร้างประโยชน์ร่วมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Norwich & Evans (2007) การสร้างความสัมพันธ์ในเครือข่าย โดยให้ความสำคัญกับระบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และการผสมผสานความคิดซึ่งมีความจำเป็นในสถานการณ์ปัจจุบัน

7. การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในเครือข่าย พบว่า มีจำนวน 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 7.1 เครือข่ายมีการใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น โทรศัพท์ อีเมล เว็บไซต์ และเว็บบอร์ด 7.2 เครือข่ายมีการจัดประชุม วางวาระร่วมกัน และส่งรายงานผลการประชุมอย่างเป็นระบบ 7.3 เครือข่ายมีการสื่อสารผ่านทั้งการพบปะโดยตรงและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 7.4 เครือข่ายมีข้อมูลที่สื่อสารภายในเครือข่ายมีความชัดเจน ตรงประเด็น และเข้าใจง่าย 7.5 เครือข่ายมีการส่งเสริมการสื่อสารแบบสองทางระหว่างสมาชิก 7.6 มีผู้รับผิดชอบด้านการสื่อสารภายในเครือข่ายอย่างชัดเจน 7.7 เครือข่ายมีการใช้เว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวสาร

7.8 เครือข่ายมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ 7.9 เครือข่ายมีการประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมของเครือข่ายผ่านช่องทางดิจิทัล 7.10 เครือข่ายมีระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศของเครือข่ายเอื้อต่อการจัดเก็บและเข้าถึงข้อมูลอย่างสะดวก โดยตัวบ่งชี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย การจัดการประชุมและรายงานที่เป็นระบบ การสื่อสารทั้งแบบพบปะและอิเล็กทรอนิกส์ ความชัดเจนของข้อมูล การสื่อสารสองทาง การมีผู้รับผิดชอบด้านการสื่อสาร การใช้เว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ การนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพ และการประชาสัมพันธ์ผลงานผ่านช่องทางดิจิทัล รวมถึงระบบฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการเข้าถึงข้อมูล ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการเครือข่ายในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dyer & Nobeoka (2000) ที่เน้นย้ำถึงบทบาทของเทคโนโลยีในการส่งเสริมความร่วมมือและการสื่อสาร รวมถึงงานวิจัยของ Banks (2009) ที่เน้นย้ำองค์ประกอบด้านการติดต่อสื่อสารภายในเครือข่าย และรูปแบบการติดต่อสื่อสารภายในเครือข่ายในการบริหารจัดการสถานศึกษามีความสำคัญ

โดยสรุป ผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ครอบคลุมมิติที่สำคัญของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีการออกแบบระบบอย่างมีเป้าหมาย มีความร่วมมืออย่างแท้จริงจากทุกฝ่าย และมีการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการประสานงานและพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการเครือข่ายในระดับเขตพื้นที่การศึกษา หรือระดับประเทศต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

สามารถนำไปใช้เป็นกรอบการปฏิบัติงานที่ชัดเจนสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโดยใช้องค์ประกอบ 7 ด้าน และตัวบ่งชี้ 48 ตัว ในการวางแผนและบริหารจัดการอย่างมีระบบ ตั้งแต่การกำหนดโครงสร้าง การวางแผนโครงการ ไปจนถึงการประเมินผล นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็น เครื่องมือในการประเมินตนเอง เพื่อค้นหาจุดแข็งและจุดอ่อนของเครือข่าย รวมถึงใช้เป็นหลักสูตรการอบรม สำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และเป็น ข้อมูลพื้นฐานให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้ในการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรขยายผลโดยวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จากนั้นควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเครือข่ายให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เช่น ภาวะผู้นำและทรัพยากรที่ได้รับ และสุดท้ายคือการทำ วิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างและทดลองใช้ โมเดลการบริหารเครือข่ายในสภาพจริง ซึ่งจะช่วยให้ได้แนวทางที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

References

- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*. 35(4), 216-224.
- Banks, J. A. (2009). *The Routledge International Companion to Multicultural Education*. Routledge Taylor and Francis.
- Bryson, J. M., Crosby, B. C. & Stone, M. M. (2006). The Design and Implementation of Cross-Sector Collaborations: Propositions from the Literature. *Public Administration Review*. 66(s1), 44-55.
- Chantavanich, S. (2014). *Qualitative research methods* (22nd ed.). Dan Suttha Printing Co., Ltd.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. MIT Center for Advanced Engineering Study.
- Dyer, J. H. & Nobeoka, K. (2000). Creating and managing a high-performance knowledge-sharing network: The Toyota case. *Strategic Management¹ Journal*. 21(3), 345-367.
- González, Á., Ehren, M. & Montecinos, C. (2020). Leading mandated network formation in Chile's new public education system. *School Leadership & Management*. 40(5), 425-443.
- Marwin, M. C. & Jaime, M. J. (2015). Toward a Participatory University Governance: Model for State Universities and Colleges in the Philippines. *Asian Journal of Educational Research*. 3, 26-42.
- Mintzberg, H. (1979). *The structuring of organizations*. Prentice-Hall.
- Manoyana, P. (2013). *A manual for using the school network model to improve the quality of education management of schools under the Phrae Primary Educational Service Area Office 2*. Phrae Primary Educational Service Area Office 2.
- Norwich, B. & Evans. (2007). *Cluster: Inter-school collaboration in meeting special educational Needs in ordinary schools*.
<http://www.ebscohot.com/ehost/detail?vid=13&hid=3b84db3b-45f9>
- Office of the Education Council. (2017). *National Education Plan 2017–2036*. Prikwan Graphic Co., Ltd.
- Office of the Basic Education Commission. (2007). *Guidelines for the decentralization of educational administration and management to the education service area committees and educational institutions according to the Ministerial Regulation on Criteria and Methods for Decentralization of Educational Administration and Management, B.E. 2550 (2007)*. Cooperative Promotion Department Printing House.

- Oliver, A. L. & Ebers, M. (1998). Network theory and the study of organizations. *Academy of Management Review*. 23(4), 765-785.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Singhathong, C. (2020). *Unpublished doctoral dissertation, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage*.
- Soikham, J. (2018). *Unpublished doctoral dissertation, Sakon NakhonRajabhat University*. Mahawitthayalai Rajabhat Sakon Nakhon.
- Yongkamon, T. (2019). *Unpublished doctoral dissertation, University of Phayao*. Mahawitthayalai Phayao.